

گفتگو

با

آقای رحمت‌اله صادقیان

رئیس شورای عالی جامعه حسابداران رسمی ایران

ارتقای ادبیات حرفه‌ای؛

کثرت‌گرایی در طرح دیدگاه‌ها

حسابداری

فرصت‌گرانه‌هایی پیش آمده است که از دیدگاه جنابعالی که نقشی بسیار پررنگ و مؤثر در حرفه حسابداری و حسابرسی ایران دارید و برای ادبیات حرفه‌ای و نقش رسانه‌های حرفه‌ای اهمیت قائلید، بهره‌مند شویم و دیدگاه شما را به خوانندگان مجله حسابرس منتقل کنیم.

برای آغاز گفتگو، از شما درخواست می‌کنم نشریه حسابدار رسمی، تشکیلات، و تاریخچه و تحولات مهم تاریخی آن را به‌طور مختصر معرفی کنید.

صادقیان

به‌دنبال تأسیس و آغاز فعالیت جامعه حسابداران رسمی ایران، نشریه حسابدار رسمی برای پاسخگویی به نیازهای حرفه‌ای و عملی اعضای جامعه و البته در مواردی گروه‌های ذینفع، فعالیت خودش را آغاز کرد. فعالیت نشریه را به دو دوره می‌توانم تقسیم کنم: دوره نخست از تابستان ۱۳۸۳ تا بهار ۱۳۸۶ به درازا انجامید و در این دوره در مجموع شاهد انتشار دوازده شماره حسابدار رسمی بودیم. دوره دوم از ۱۳۸۷ آغاز شد و تا امروز همچنان ادامه دارد. در این دوره تاکنون ۴۳ شماره دیگر از این نشریه منتشر شده است و از این رو با احتساب دوازده شماره نخست، شاهد انتشار ۵۵ شماره حسابدار رسمی بوده‌ایم.

همکاران این بوده که نشریه بتواند در قامت یک نشریه حرفه‌ای نمایان شود و رسالت اصلی آن را نه پژوهش‌های آکادمیک که پژوهش‌هایی برای پاسخگویی به نیازهای جاری اهل حرفه دانسته‌ایم.

در مجموع، شمار مقاله‌های دریافتی نشریه بسیار زیاد بوده است، اما با توجه به ضعف تألیف‌های حرفه‌ای، بیشتر مطالب دانشگاهی دریافت کرده‌ایم. به همین دلیل، برای جبران این ضعف، ناگزیر از سفارش مطلب به اعضای جامعه و نیز برگزاری میزگردهایی برای انعکاس نظرهای حرفه‌ای اعضا بوده‌ایم.

حسابرس

ارزیابی شما از وضعیت ادبیات حسابداری حرفه‌ای در کشور و نقش نشریه‌های حرفه‌ای در آن ارتباط چیست؟

در درجه نخست باید از مدیران مسئول نشریه، طی این دو دوره یاد کنم که بیشترین سهم و نقش را در استمرار فعالیت آن داشته‌اند. آقایان **محمدجواد صفار**، **لطفعلی لطفعلیان**، **صارمی**، **نظام‌الدین ملک‌آرایی** و **مهدی کرباسیان**. فعالیت و شخصیت حرفه‌ای همه این اشخاص نقش مهمی در ارتقای مباحث حرفه‌ای در نشریه حسابدار رسمی داشته است. همچنین همکاران متعددی نیز طی این دوره‌ها عضویت هیئت تحریریه و یا سردبیری نشریه را برعهده داشته‌اند که خدماتشان جای قدردانی دارد.

در دوره اخیر، در سال ۱۳۹۵، با انتخاب شورای عالی جدید جامعه حسابداران رسمی ایران و به دنبال آن، انتصاب اعضای جدید هیئت‌مدیره، با توجه به تجربه فعالیت بیش از یک‌دهه این نشریه، در شورای عالی تصمیم گرفتیم که ساختار نشریه را متناسب با هدف‌های حرفه‌ای آن سازماندهی کنیم. در این دوره، مجموعه‌ای از خبرگان حرفه را در مقام اعضای شورای سیاستگذاری نشریه انتخاب کردیم. همکاران عزیزم آقایان **سیدمحمد رضا بنی‌فاطمی کاشی**، **یحیی حساس‌یگانه**، **حجت‌اله صیدی**، و **سیدمحمد علوی** و نیز خود من در این شورا فعال هستیم. وظیفه اصلی شورا، چنانکه از نامش پیداست، تعیین سیاست‌های نشریه با توجه به هدف‌های راهبردی جامعه حسابداران رسمی ایران و نیز مهمترین تحولات جاری حرفه‌ای در ایران و جهان است. در این چارچوب، هیئت تحریریه‌ای نیز در نشریه فعالیت دارد که وظیفه آن نگارش و تأمین مطالب حرفه‌ای و نیز ارزیابی مقاله‌های دریافتی است. به تبع فعالیت هیئت تحریریه، همکاران دیگری در جامعه حسابداران رسمی ایران، وظایف متعدد اجرایی نشریه حسابدار رسمی را برعهده دارند. طی چهارده سال که از فعالیت نشریه می‌گذرد همواره تلاش

مجله حسابرس

به تکرر موجود در

دیدگاه‌های حساب‌رسان‌ها

توجه بیشتری داشته باشد و

از این رو نوعی

کثرت‌گرایی حرفه‌ای را

در طرح

دیدگاه‌ها دنبال کند

صادقیان

روشن است که به لحاظ کمی شاهد رشد در خور توجهی در ادبیات حرفه حسابداری بوده‌ایم. در دهه‌های ۱۳۵۰ و ۱۳۶۰ عملاً شاهد انتشار یک نشریه حرفه‌ای، آن هم به شکل تاحدودی نامنظم و نیز وقفه‌ای چند ساله بودیم. به موازات آن، اغلب کتابهای پایه‌ای حرفه‌ای، آثاری بودند که گاهی تا چند دهه از چاپ اول آنها گذشته بود؛ اگرچه این امر نشان‌دهنده ارزشمندی آن آثار هم هست و نباید این را انکار کرد. اما، از دهه ۱۳۷۰ به بعد، با گسترش فعالیت تشکلهای حرفه‌ای و البته مرکز تحقیقات سازمان حسابرسی که از یک دهه زودتر فعالیت خودش را آغاز کرده بود، شاهد روندی فزاینده از انتشارات در زمینه حسابداری حرفه‌ای بودیم. طبیعی است افزایش کمی ممکن است تا حدودی تکرار و نیز در مواردی هر چند اندک، کاهش کیفیت را باعث شود، اما به لحاظ کیفی هم به‌طور نسبی شاهد ارتقای کیفیت ادبیات حسابداری بودیم.

مشابه همین روند را نشریات حرفه‌ای هم طی کرده‌اند و از دهه ۱۳۷۰ به موازات گشایشهایی که در فضای اقتصادی رخ داد و با گسترش فعالیت بازارها و نهادهای مالی و حرفه‌ای، نشریات حرفه‌ای هم گسترش و توسعه کمی و کیفی پیدا کرد. تعدد نشریات حسابداری در شرایط کنونی، ضمن این که نشان‌دهنده توسعه این دانش است، مانند هر توسعه دیگری ممکن است برخی حواشی قابل نقد هم داشته باشد. برای مثال گاهی در نشریات، مضامین تکراری می‌بینیم و گاهی هم نشریات به موضوعهایی می‌پردازند که در حوزه تخصصی خودشان نیست.

از این رو، در مجموع معتقدم ادبیات حرفه‌ای حسابداری در ۲۵ سال گذشته به شکل چشمگیری توسعه یافته و این توسعه علاوه بر ابعاد کمی، نشان‌دهنده ارتقای کیفی هم هست. اما برای این که از لحاظ توسعه کیفی به وضعیت بهینه‌ای برسیم نیاز به همفکری و تلاش بیشتر داریم.

حسابداران

نشریه حسابدار رسمی در ارتقای ادبیات حسابداری حرفه‌ای چه نقشی دارد؟

صادقیان

قبل از هر چیز، تلاش کرده‌ایم نشریه حسابدار رسمی خلاءهایی را پر کند که نشریات دیگر به سبب حوزه تخصصی متفاوت فعالیتشان به آن حوزه‌ها نمی‌پردازند؛ تا به این ترتیب، مطالب نشریه ما همپوشانی غیر ضروری با دیگر نشریات حرفه‌ای نداشته باشد.

به این منظور، باید به نیاز اصلی مخاطبانمان یعنی حسابداران رسمی، توجه کنیم. نیازهای عمده حسابداران رسمی اولاً تابعی است از محیط در حال تغییر قانونی و مقرراتی و ثانیاً از محیط کلان اقتصادی-اجتماعی تبعیت می‌کند. برای مثال، هنگامی که مسئله‌گذار به استانداردهای بین‌المللی مطرح می‌شود، باید برای خوانندگان خود ابعاد مختلف و چالش‌هایی را که این گذار در معرض آن است تشریح کنیم. یا وقتی مباحث راهبردی شرکتی (Corporate Governance) مطرح می‌شود، باید ابعاد جدیدی را که این امر برای کارکردهای حساب‌رسان-خواه در اعتباربخشی و خواه در مسئولیت اجتماعی‌شان مطرح می‌کند- بشکافیم. یا وقتی شرایط اقتصادی ویژه‌ای در کشور ایجاد می‌شود نمی‌توانیم بی‌اعتنا به آن، به انتشار مقاله‌های معمول مبادرت کنیم.

این تلاش ما بوده است؛ آیا توانسته‌ایم به‌طور مطلق به آنچه در نظر داشتیم برسیم؟ البته چنین ادعایی نداریم، ولی گمان می‌کنم اگر منصفانه نگاه کنیم، با توجه به مجموع موضوعهایی که حسابدار رسمی به آن پرداخته، ترکیب نویسندگان، و استمرار منظم انتشار، به‌ویژه در دوره دوم فعالیت، می‌توانیم ادعا کنیم که به سهم خودمان در ارتقای ادبیات حسابداری حرفه‌ای مؤثر بوده‌ایم.

حسابداران

موانع اصلی و عمده‌ای که بر سر راه نشریه حسابدار رسمی، برای ایفای نقش مؤثر خود وجود دارد، کدامست؟

صادقیان

شاید بهتر است به جای موانع از چالشهایی که نشریه با آن روبه‌رو است صحبت کنیم. چالش اصلی ما این است که بخش بزرگ نویسندگان حرفه‌ای، از آن‌جا که درگیر فعالیت حسابرسی هستند، فرصت کافی برای نگارش دیدگاه‌ها و یافته‌هایشان را ندارند. به‌خوبی می‌دانید که فعالیت‌های اجرایی حسابرسی و مالی بسیار پردغدغه، پراضطراب و نیز وقت‌گیر است؛ به‌همین دلیل، کارشناسان این عرصه فرصت کافی برای طرح مکتوب نظراتشان با دیگر افراد حرفه‌ای ندارند. باید بر این چالش مهم غلبه کنیم. برای این منظور، تلاش کرده‌ایم تا بیشتر بتوانیم از نظرهای اعضای کارگروه‌های حرفه‌ای‌مان بهره ببریم و اعضای شورا و هیئت‌مدیره جامعه را بیش‌ازپیش در فعالیت نشریه درگیر کنیم؛ که بازتاب آن را در ترکیب اعضای شورای سیاستگذاری و تحریریه نشریه مشاهده می‌کنید.

به‌موازات آن، چالش‌های دیگری هم در عرصه اجرایی وجود دارد. مسائلی مانند هزینه‌های فزاینده تولید نشریه‌های کاغذی. این موضوع که فعالان رسانه‌ای در عرصه خبر، گزارش، گرافیک و مانند آن آگاهی کافی از مسائل حرفه‌ای حسابداری-مالی ندارند و به‌همین دلیل ناگزیر از تربیت نیروی متخصص در این حوزه شده‌ایم؛ و مسائلی از این قبیل که قاعدتاً خود شما در نشریه حسابرس نیز به‌خوبی از آن آگاه هستید.

سابر

تجربه نشریه حسابرس این است که شمار خوانندگان بسیار کمتر از انتظار است. به‌نظر شما برای افزایش شمار خوانندگان نشریه چه باید کرد؟

صادقیان

به‌نظر می‌رسد اگرچه در بخش عرضه، شمار نشریه‌های تخصصی حسابداری و مالی افزایش پیدا کرده، ولی در طرف مقابل، یعنی طرف تقاضا، شاهد افزایش مشابهی در خوانندگان نبوده‌ایم. باید دلایل این موضوع را جداگانه بررسی کنیم.

اولین مسئله، احتمالاً این است که شاید مطالب منتشر شده، نیازهای مخاطبان بالقوه ما را تأمین نمی‌کند. برای حل این معضل قبل از هر چیز باید کیفیت مطالب ارتقا پیدا کند. عامل دوم؛ شکل ارائه مطالب است. این مسئله هم ناظر بر گرافیک مجله‌ها و نحوه صفحه‌آرایی و طراحی نشریه‌ها است. برای حل این مسئله باید به‌دنبال اشکال گرافیکی جدیدی باشیم که بیشتر نیازهای بصری خوانندگان را تأمین می‌کند. عامل سوم؛ توجه بیشتر به نشر الکترونیکی مقاله‌ها و مطالب نشریه‌ها در محیط شبکه اینترنت است. اکنون ضریب نفوذ اینترنت بسیار بالاست و به‌ویژه در میان متخصصان، دیگر کمتر کسی را می‌توان یافت که برای تأمین نیازهای فکری و اطلاع‌رسانی خود، تنها به نشریه‌ها و کتابهای کاغذی اتکا داشته باشد. پس باید نسخه‌های الکترونیکی نشریات را ارتقا دهیم. به‌نظرم، عامل چهارم؛ تلاش برای اجتناب از طولانی‌کردن کلام و کوشش برای خلاصه‌نویسی است. در دنیای امروز، افراد برای مطالعه و دقت در مطالب بسیار تفصیلی وقت کافی ندارند و بنابراین اگر به‌جای نگارش تفصیلی به ایجاز بیشتر در نوشته‌ها توجه کنیم، بیشتر می‌توانیم مورد توجه خوانندگان قرار بگیریم.

سابر

دیدگاه شفاف، عمیق، و معنی‌دار شما درباره ادبیات و نشریات حرفه‌ای، زمینه را فراهم می‌کند که نظر شما را درباره نقش مجله حسابرس در ادبیات حسابداری حرفه‌ای ایران بررسییم؟

صادقیان

روشن است که مجله حسابرس همواره نشریه‌ای بوده که با زبانی متین به طرح مسائل حرفه‌ای حسابداری و حسابرسی پرداخته است. فکر می‌کنم این امر مهمترین نقطه قوت حسابرس باشد. در کنار آن، برنامه‌ریزی منظم نشریه برای طرح موضوعها نیز، مسئله مهم دیگری است که از نقاط قوت نشریه محسوب می‌شود. به موازات این دو عامل، توجه به موضوعها و مسائلی که باید مورد توجه حسابداران حرفه‌ای قرار

جا دارد مجله حسابرس به طرح مسائل مربوط به استانداردهای حسابداری و حسابرسی و کنکاش در دستورالعملها و رهنمودهای مربوط و تحولهای استانداردها در سطح بین‌المللی پردازد و فضای بیشتری به آن اختصاص بدهد

به اهمیت و توسعه ادبیات حرفه‌ای توجه داشته‌اند، از این رو، توجه و مشارکت شما در این حوزه مهم از فعالیت‌های حرفه‌ای، مغتنم است و امیدواریم موجب خیر و برکت شود.

حضور و مشارکت فعال و مستقیم شما در مدیریت نشریه حسابدار رسمی، نوید آن را می‌دهد که نشریه حسابدار رسمی، و در پرتو آن ادبیات حسابداری حرفه‌ای کشور، رونق بیشتری بگیرد و نقش و سهم بیشتری در تحول‌های حسابداری کشور داشته باشد.

صادقیان

من هم در پایان از فرصت استفاده می‌کنم و برای همه همکاران در نشریه حسابرس، در تمامی سطوح، آرزوی توفیق می‌کنم و به‌عنوان عضوی از جامعه حرفه‌ای از زحمتهای آنان سپاسگزارم.

بگیرد به مجله حسابرس جایگاه ارزنده‌ای در طرح مسائل حرفه‌ای بخشیده است. بدین ترتیب، اگر نظرم را به‌طور خلاصه مطرح کنم، طرح موضوعهای حرفه‌ای، به‌زبانی متین و بر مبنای قاعده‌ای منظم، سه نقطه قوت مهمی است که جایگاه ویژه‌ای به مجله حسابرس، برای ارتقای دانش حرفه‌ای بخشیده است.

ساجد

چه پیشنهادهایی برای بهبود کیفیت مجله حسابرس دارید؟

صادقیان

نکته‌هایی را که به‌نظرم می‌رسد پیشنهاد می‌کنم، البته برخی از این پیشنهادها شامل دیگر نشریات حرفه‌ای، از جمله نشریه حسابدار رسمی هم می‌شود و این پیشنهادها، اختصاصاً برای مجله حسابرس نیست.

در خصوص محتوا، پیشنهاد من توجه بیشتر به مسائل جاری حرفه حسابرسی است؛ به‌ویژه، با توجه به جایگاه سازمان حسابرسی در تدوین استانداردها، به‌نظر من جا دارد مجله حسابرس به طرح مسائل مربوط به استانداردهای حسابداری و حسابرسی و کنکاش در دستورالعملها و رهنمودهای مربوط و تحول‌های استانداردها در سطح بین‌المللی پردازد و فضای بیشتری به آن اختصاص بدهد.

نکته دیگر آن‌که، پیشنهاد می‌کنم مجله حسابرس به تکرار موجود در دیدگاه‌های حساب‌رسان ما توجه بیشتری داشته باشد و از این رو نوعی کثرت‌گرایی حرفه‌ای را در طرح دیدگاه‌ها دنبال کند.

در خصوص مسائل شکلی، پیشنهاد من ارتقای کیفیت گرافیکی نشریه است و سرانجام، در خصوص مسئله توزیع، تأکیدم بر انتشار الکترونیکی نشریه، هم‌زمان با نسخه چاپی آن است.

ساجد

همانطور که اشاره کردید، صاحب‌نظران حرفه‌ای فرصت کافی برای نگارش و انتشار دیدگاه‌هایشان ندارند. به‌نظر مجله حسابرس هم، از میان افراد مؤثر در حرفه حسابداری ایران، تعداد انگشت‌شماری